

Brussel, 7 februari 2014

Advies nr. 2014/04

Uitgebracht op verzoek van de minister van Zelfstandigen

Artikel 110, §1, van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Ontwerpteksten betreffende de hervorming van het overlevingspensioen en de invoering van een overgangsuitkering

De ontwerpteksten die aan het Algemeen Beheerscomité worden voorgelegd, beogen de hervorming van het overlevingspensioen en de invoering van een overgangsuitkering voor weduwnaars/weduwinnen van minder dan 50 jaar.

Het Comité heeft de volgende opmerkingen:

- *het Comité betreurt dat de weduwnaars en weduwinnen van meer dan 45/50 jaar niet de keuze hebben tussen een overgangsuitkering en een overlevingspensioen;*
- *het Comité betreurt dat de cumulatie van een overlevingspensioen met een of meer rustpensioenen niet werd geplafonneerd tot 100 % van het bedrag van het overlevingspensioen voor een volledige loopbaan.*
- *de bepaling die erin voorziet dat een persoon die geen baan heeft op het ogenblik dat het recht op de overgangsuitkering ten einde loopt, onmiddellijk en dus zonder wachttijd, het recht opent op een werkloosheidsuitkering, moet evenzeer van toepassing zijn op weduwinnen en weduwnaars van zelfstandigen alsook op zelfstandige weduwinnen en weduwnaars.*

Het Comité brengt een positief advies uit met betrekking tot de ontwerpteksten op voorwaarde dat ook weduwinnen(aars) van een zelfstandige en zelfstandige weduwinnen(aars), wanneer hun overgangsuitkering ten einde loopt en zij geen baan hebben, onmiddellijk en zonder wachtpriode, recht openen op een werkloosheidsuitkering. Het vraagt om zo spoedig mogelijk te beschikken over de ontwerpteksten ter zake, zodat het een globaal advies kan uitbrengen over de hervorming van de overlevingspensioenen.

1. De ontwerpteksten die aan het Algemeen Beheerscomité werden voorgelegd

Op dit ogenblik kan de weduwnaar of de weduwe van een zelfstandige aanspraak maken op een overlevingspensioen, indien volgende voorwaarden zijn vervuld:

- minstens 1 jaar gehuwd zijn. Van deze voorwaarde wordt afgeweken indien
  - o er een kind uit het huwelijk geboren is;
  - o het overlijden het gevolg is van een ongeval of een beroepsziekte, of als
  - o er op het ogenblik van overlijden, een kind ten laste was dat recht gaf op kinderbijslag.
- minstens 45 jaar oud zijn. Van deze voorwaarde wordt afgeweken indien
  - o de weduwnaar/weduwe een kind ten laste opvoedt, of
  - o voor minstens 66% arbeidsongeschikt is.

Het huidige systeem kan voor bepaalde "jonge weduwnaars en weduwen" die het voordeel van een overlevingspensioen vragen, een rem zijn op het uitoefenen van een beroepsbezigheid (en hen ertoe brengen hun beroepsbezigheden te verminderen of stop te zetten).

Om deze weduwnaars en weduwen aan te sporen om op de arbeidsmarkt te blijven, beogen de 2 ontwerpteksten die werden voorgelegd aan het Algemeen Beheerscomité¹, de hervorming van het overlevingspensioen.

De ontwerpteksten voeren 2 verschillende uitkeringen in ten gunste van de langstlevende echtgenoten:

- De overgangsuitkering (voor de weduwnaars jonger dan 45 jaar/50 jaar) en
- Het overlevingspensioen als dusdanig (voor de weduwnaars ouder dan 45 jaar/50 jaar).

De personen die onwaardig werden verklaard om te erven van hun echtgenoot naar aanleiding van strafbare feiten die gepleegd zijn ten aanzien van hun echtgenoot, zullen geen overgangsuitkering of overlevingspensioen kunnen genieten

a) De overgangsuitkering

De overgangsuitkering wordt toegekend **aan de weduwnaars en weduwen die jonger dan 45 jaar zijn op het ogenblik van het overlijden van de echtgenoot**. Die leeftijd wordt geleidelijk opgetrokken naar **50 jaar** (als de echtgenoot ten vroegste op 1 januari 2025 overlijdt).

De "afwezigheid" zal de gevolgen van het overlijden doen ingaan op het ogenblik van de overschrijving ervan.

De weduwnaar of de weduwe moet minstens 1 jaar gehuwd zijn geweest met de overleden echtgenoot (de periodes van wettelijke samenwoning die gelegen zijn juist vóór het huwelijk worden in aanmerking genomen om deze periode van 1 jaar te berekenen). Er zijn uitzonderingen voorzien indien er uit dat huwelijk een kind werd geboren of indien er op het ogenblik van het overlijden een kind ten laste was en in geval van overlijden ten gevolge van een ongeval of een beroepsziekte.

Het bedrag van de overgangsuitkering wordt berekend op basis van het bedrag als alleenstaande van het minimumpensioen voor zelfstandigen, en pro rata van de loopbaan van de overleden echtgenoot. Dit bedrag wordt aangepast aan de index.

De bepalingen betreffende de eenheid van loopbaan zijn van toepassing op de overgangsuitkering².

De uitkering wordt toegekend voor een periode van:

- 12 maanden indien er geen kind ten laste is op het ogenblik van het overlijden en
- 24 maanden indien er kinderen ten laste zijn op het ogenblik van het overlijden.

---

¹ Het betreft :

- het wetsontwerp houdende hervorming van het overlevingspensioen van de zelfstandigen, en
- het ontwerp van koninklijk besluit houdende uitvoering van de hervorming van het overlevingspensioen en van de overgangsuitkering in het stelsel der zelfstandigen.

² Nieuwe bepalingen inzake de eenheid van loopbaan worden van kracht op 1 januari 2015. (cf. advies 2014/03 van 30 januari 2014)

De langstlevende echtgenoot die hertrouwt, verliest zijn recht op de overgangsuitkering.

De overgangsuitkering is onbeperkt cumuleerbaar met beroepsinkomsten en sommige socialezekerheidsuitkeringen (werkloosheidsuitkering, vergoeding wegens ziekte, overlevingspensioenen, ...).

Het Comité merkt op dat de overgangsuitkering, net zoals het overlevingspensioen, een vervangingsuitkering is en ook als dusdanig moet behandeld worden (cf. op fiscaal vlak).

b) Het overlevingspensioen

Het overlevingspensioen wordt toegekend:

- **aan de weduwnaars en weduwen die 45 jaar en ouder zijn op het ogenblik van het overlijden van de echtgenoot.** Die leeftijd wordt geleidelijk opgetrokken naar **50 jaar** (als de echtgenoot ten vroegste op 1 januari 2025 overlijdt).
- aan de personen die een overgangsuitkering hebben genoten op het ogenblik van hun rustpensioen (behalve wanneer die personen hertrouwd zijn op het ogenblik van de ingang van het pensioen).

Opgemerkt dient te worden dat de personen jonger dan 45 jaar, aan wie een overlevingspensioen werd toegekend vóór de inwerkingtreding van de hervorming, en waarvan zij het voordeel genoten op 31 december 2014, dit voordeel blijven behouden en niet in aanmerking komen voor de overgangsuitkering (behalve indien zij hertrouwen).

Voor het overige blijft de huidige reglementering betreffende het overlevingspensioen van toepassing (behalve het deel betreffende de personen jonger dan 45 jaar, dat wordt afgeschaft. Deze personen zullen immers de overgangsuitkering genieten).

De cel Actuarie van de DG Zelfstandigen van de FOD Sociale Zekerheid heeft de besparingen (op kruisnelheid) die gekoppeld zijn aan de hervorming van de overlevingspensioenen geraamd op 24.589.363 €.

Tabel 1. Geraamde besparingen (in EUR) ten gevolge van de hervorming van het overlevingspensioen:
De forfaitaire uitkering wordt berekend op forfaitaire grond (minimumpensioen) - Periode 2015 - 2025
(indexbedrag 119,83)

Jaar	De nieuwe gevallen	De stock	Totale besparing
2015	-560.362	-3.689.811	-4.250.173
2016	-1.031.846	-1.975.459	-3.007.305
2017	-474.874	7.814.824	7.339.950
2018	124.715	7.814.824	7.939.539
2019	772.008	7.814.824	8.586.832
2020	1.466.793	7.814.824	9.281.617
2021	2.134.220	7.814.824	9.949.044
2022	2.774.147	7.814.824	10.588.971
2023	3.519.485	7.814.824	11.334.309
2024	4.369.846	7.814.824	12.184.670
2025	5.376.374	7.814.824	13.191.198
2026	6.538.549	7.814.824	14.353.373
2027	7.697.133	7.814.824	15.511.957
2028	8.852.023	7.814.824	16.666.847
2029	10.002.520	7.814.824	17.817.344
2030	11.117.952	7.814.824	18.932.776
2035	13.890.192	7.814.824	21.705.016
2040	16.017.859	7.814.824	23.832.683
2043	16.663.467	7.814.824	24.478.291
Kruissnelheid	16.774.539	7.814.824	24.589.363

Deze besparingen houden geen rekening met de kosten inzake werkloosheid en ZIV.

2. Het advies van het Algemeen Beheerscomité

Het Algemeen Beheerscomité heeft reeds een algemeen advies³ uitgebracht betreffende de hervorming van het overlevingspensioen en de invoering van een overgangsuitkering.

In dit kader formuleert het de volgende opmerkingen:

- In zijn advies 2013/16 was het Comité van mening dat "de grens van 45/50 jaar tussen de overgangsuitkering en het overlevingspensioen als strikt en limitatief kan worden gezien. Op 51 jaar kan een persoon die weduwnaar of weduwe wordt, verkiezen om te blijven werken en de overgangsuitkering te genieten eerder dan in het systeem van het overlevingspensioen te treden. Het voorstel laat hem of haar niet toe om dit te doen. Elke weduwe/weduwnaar die aan alle voorwaarden voldoet, moet recht kunnen hebben op een overgangsuitkering, gevolgd door een overlevingspensioen".
- De cumulatie van een overlevingspensioen met een of meer rustpensioenen is toegelaten tot een plafond van 110 % van het bedrag van het overlevingspensioen voor een volledige loopbaan. In zijn advies 2013/16 stelde het Comité voor om dit plafond terug te

³ Cf. Advies 2013/16 van 24 oktober 2013 "Hervorming van de rust- en overlevingspensioenen".

brengen tot 100%. Het betreurt dat met deze opmerking geen rekening werd gehouden.

- De bepaling dat een persoon die geen baan heeft op het ogenblik dat het recht op de overgangsuitkering ten einde loop, onmiddellijk en zonder wachttijd, aanspraak kan maken op een werkloosheidsuitkering, moet volgens het Comité ook betrekking hebben op weduwen(aars) van zelfstandigen en zelfstandige weduwen(aars).

Het Comité brengt een positief advies uit aangaande het wetsontwerp en het bijbehorende koninklijk besluit op voorwaarde dat weduwen(aars) van zelfstandigen en zelfstandige weduwen(aars) bij het ten einde lopen van hun overlevingspensioen en bij gebrek aan een baan, onmiddellijk en zonder wachttijd, recht openen op een werkloosheidsuitkering. Het Comité vraagt om zo spoedig mogelijk te beschikken over de ontwerp teksten ter zake, zodat het een globaal advies kan uitbrengen over de hervorming van de overlevingspensioenen.

Tot slot wenst het Comité de dienst Pensioenen van het RSVZ te bedanken voor de gewaardeerde medewerking, alsook de dienst Vertaling van het RSVZ en de cel Actuarie van de DG Zelfstandigen.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 7 februari 2014.

Muriel GALERIN
Secretaris

Jan STEVERLYNCK
Voorzitter